

Asia: VN/2801/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Laki jätelain muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

15 §. Jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuus

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto jätelain valmisteluun.

Kierrätysasteen nostaminen edellyttää jätehuollon ohjauksen, neuvonnan, rakenteiden ja käytännön toimeenpanon tarkastelua kokonaisuutena. Nykyinen toimintaympäristö ei kaikilta osin tue tehokkainta mahdollista kiertotaloutta, minkä vuoksi lainsäädännöllisillä ratkaisuilla on keskeinen rooli tavoitteiden saavuttamisessa.

Kierrätysasteen nostaminen edellyttää myös yhtenäisiä lajittelukäytäntöjä, selkeitä vastuita, systemaattista seurantaa sekä henkilöstön jatkuvaa osaamisen kehittämistä. Lisäksi jäteneuvonnan vaikuttavuutta tulee vahvistaa merkittävästi. Neuvonnalla voidaan parantaa lajittelun laatua, vähentää sekajätteeseen päätyvien kierrätyskelpoisten jakeiden määrää ja varmistaa, että olemassa oleva jätehuoltoinfra tulee täysimääräisesti hyödynnetyksi.

Sekalaiset kuljetusjärjestelmät, joissa samalla alueella toimii sekä kunnan järjestämä että kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, heikentävät jätehuollon kokonaisohjattavuutta. Hajautunut kuljetusvastuu vaikeuttaa tiedonkeruuta, valvontaa, neuvontaa sekä taloudellista ohjausta, mikä rajoittaa systemaattisia mahdollisuuksia vaikuttaa lajitteluun ja kierrätysasteen nousuun.

Käytännön kokemukset osoittavat, että kun kaikki jätejakeet ovat kunnan järjestämässä kuljetuksessa, jäteneuvonta voidaan toteuttaa erittäin vaikuttavasti. Niissä jäteyhtiössä, joissa on sekajätteen osalta kunnan järjestämä kuljetusmalli, on saavutettu erinomaisia tuloksia nimenomaan siksi, että kuljetusjärjestelmä on ollut yhtenäinen ja vastuut selkeät. Asiakas saa jätehuoltopalvelut ja neuvonnan yhden luukun periaatteella, ja neuvonta kohdistuu suoraan kunnan vastuulla olevaan jätehuoltoon. Samalla jätehuollon kustannukset ja tulot ovat kokonaisuudessaan hallittavissa ja oikein kohdennettavissa. Kun myös sekajätehuollon kokonaiskustannukset ja -tulot ovat kunnan hallinnassa, voidaan jäteneuvonnan kustannuksia perustellusti kattaa osana sekajätehuollon tuloja. Tämä tukee neuvonnan pitkäjänteistä kehittämistä ja parantaa koko järjestelmän kustannustehokkuutta.

Sekajätteen kuljetuksen säätäminen kunnan järjestämäksi tarjoaisi merkittävästi nykyistä paremmat edellytykset kierrätysasteen nostamiseen. Kunnan järjestämä kuljetus mahdollistaa sekajätteen sisällyttämisen jätemaksujen ja taksapolitiikan kautta tapahtuvaan ohjaukseen sekä tehostaa valvontaa ja tiedolla johtamista. Kuljetusjärjestelmän muutos on kokonaisuutena arvioiden kustannustehokkain ratkaisu kierrätysasteen nostamiseksi.

Yhtenäinen kuljetusjärjestelmä luo myös edellytykset hyödyntää monilokerokeräystä nykyistä monipuolisemmin ja kustannustehokkaammin. Monilokerokeräys mahdollistaa useiden jätelajien tehokkaan erilliskeräyksen erityisesti pientalo- ja haja-asutusalueilla, mutta sen laajamittainen käyttöönotto edellyttää selkeää ja ennakoitavaa kuljetusmallia. Kun kaikki kuljetukset voidaan tarjota yhdenmukaisella järjestelmällä, voidaan keräyksiä suunnitella alueellisesti, optimoida reitit ja yhdistää ne osaksi taloudellista ohjausta ja jäteneuvontaa.

Nykyisessä kaksoisjärjestelmässä samoille alueille joudutaan ajamaan erikseen sekajätteen keräys yhdellä ajoneuvolla ja biojätteen keräys toisella ajoneuvolla. Tämä lisää ajokilometrejä, polttoaineen kulutusta sekä lisää asiakkaiden jätehuollon kustannuksia. Esimerkiksi yhtenäisen kuljetusjärjestelmän kaksilokerokeräyksessä sekajäte ja biojäte voidaan kerätä yhdellä ajokerralla samalla ajoneuvolla, mikä vähentää liikennesuoritteita, parantaa kuljetuksien ympäristöystävällisyyttä samalla kun lajittelua voidaan ohjata ja valvoa tehokkaammin.

Tutkimusten mukaan sekajätteessä on edelleen huomattava määrä kierrätyskelpoisia materiaaleja. Sekajätteen lajittelun parantaminen tarjoaa suurimman yksittäisen potentiaalisen kierrätysasteen merkittävään nostamiseen ilman laajamittaisia investointeja uuteen infrastruktuuriin. Biojätteen ja pakkausjätteiden keräys- ja käsittelyjärjestelmät ovat kunnallisilla toimijoilla jo pääosin käytettävissä.

Kokonaisarvion perusteella kuljetusjärjestelmän yhdenmukaistaminen kunnan järjestämäksi tukee tehokkaimmin jätelain tavoitteita, parantaa neuvonnan tehokkuutta ja kohdistamista, parantaa lajittelun laatua ja mahdollistaa olemassa olevan infrastruktuurin sekä monipuolisten keräysratkaisujen täysimääräisen hyödyntämisen.

Yhteisen lausunnon jättäjänä kahdeksan alueellista jätelaitosta:

Kainuun jätehuollon kuntayhtymä

Lapin jätehuolto kuntayhtymä

Keski-Savon jätehuollon liikelaitoskuntayhtymä

Ylä-Savon Jätehuolto Oy

Kiertokaari Oy

Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy

Napapiirin Residuum Oy

Kymenlaakson Jäte Oy

15 c §. Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energiajätteenä

-

21 a §. Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus

-

21 b §. Jätehuoltopalveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus

-

22 §. Valtion viranomaiset

-

57 §. Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

-

93 §. Jäteneuvonta ja -tiedotus

-

100 §. Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

-

121 §. Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

-

122 §. Tiedonsaantioikeus

-

124 §. Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

-

Voimaantulosäännös

-

Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

-

Muuta huomioitavaa

Mahdolliset muut huomiot hallituksen esitysluonnokseen

-

Oikarinen Jukka
Kainuun jätehuollon kuntayhtymä